

Dilhan Eryurt'un girişimleriyle düzenlenen 1. Ulusal Astronomi Toplantısı'na katılanlar. 1968'deki toplantıya katılanların sayısı 25-30 kişiyi aşmazken, bugün, ulusal astronomi toplantılarına yüzlerce kişi katılıyor.

Dilhan Eryurt, İzmir'deki evlerinin önünde. Yanında, Türkiye'de astronomiye değerli katkılan bulunan Abdullah Kızılırmak var.

Bir süre sonra da, National Academy of Sciences bursunu alarak NASA'da, New York'taki Goddard Uzay Araştırmaları Enstitüsü'nde çalışmaya başlar. O sıralar Enstitüde çalışan tek kadın astronomdur.

1964 tarihli Son Çağ dergisinin ilkbahar sayısında, "Goddard Uzay Enstitüsü'nde Bir Türk" adlı makalesinde, orada yaptıkları çalışmalarını Dilhan Eryurt şöyle anlatıyor: "New York'ta, Riverside Drive'da 475 numaralı kocaman bir yapı var. Bana ana-

yurdum Türkiye'deki Boğaziçi'ni hatırlatan Hudson Irmağı'na bakan bu yapının dördüncü katındaki Goddard Uzay Enstitüsü'nde, Amerikan Uzay Programı'nın geliştirilmesiyle ilgili çalışmalar yapıyorum..."

Goddard Uzay Enstitüsü, 1961 yılında NASA (National Aeronautics and Space Administration, Ulusal Havacılık ve Uzay İdaresi) tarafından, Goddard Uzay Uçuşları Merkezi'nin (Goddard Space Flight Center) bir dalı olarak kurulmuştur. Amerika Bir-

leşik Devletleri'ndeki benzer kurumların en etkin çalışmalar yapanlarından birisi olan bu enstitü, Dünya çevresinde belli bir yörüngeye yerleştirilen ve içinde insan bulunmayan ilk uzay araçlarının geliştirilmesinden sorumlu kurumlardan da birisidir aynı zamanda.

Goddard Uzay Enstitüsü'nün New York'taki bürosu, kuramsal araştırmalar yapmak için kurulur. Bu araştırmalar arasında astronomi ve fiziğin yanında yerbilimi üzerine de pek çok

Yıldızların Evrimi ile Kırk Yıl

Zeki Aslan

Prof. Dr., TÜBİTAK Ulusal Gözlemevi Müdürü

Prof. Dr. Dilhan Eryurt, bilimsel yaşamını yıldızların evrimi konusuna adanmıştır; bu konuda yaptığı çalışmalar uluslararası bilim çevrelerinde yankı uyandırmıştır. Ben burada bunlara değinmeyeceğim. Prof. Dr. Dilhan Eryurt ile aynı üniversitede çalışmadık, çalışma konularımız da farklı fakat O'nun Türkiye'de astronominin kurumsallaşmasına yaptığı katkılan bilmenin, bir kısmına tanıklık etmiş olmanın onurunu taşıyorum. Burada ben Dilhan Hoca'nın yalnız bu yönünden söz edeceğim.

Lizin verirsiniz önce herkesin bildiğini söyleyeceğim. Diyeceğim ki bilim ve bilimsel araştırmanın sonuçları evrenseldir; ancak, araştırmaların yapılış biçimi, onlara verilen ağırlık ve destek ulusal nitelik taşır. Ulusal bilim politikalarının oluşmasında ve bunun sonucu olarak evrensel bilime yapılacak ulusal katkıda, ilgili bilim dalında yapılan ulusal toplantıların çok büyük önemi vardır. Bu açıdan bakılınca Türkiye'de astronomi ve astrofizik alanında üniversitelerimiz arasında 1970'lere kadar bir etkileşim yoktu" demek yanlış olmaz. Türkiye'de

astronomi dalında ilk ulusal bilimsel toplantıyı 1968 yılında Prof. Dr. Dilhan Eryurt düzenledi. Bu toplantı önemli idi çünkü ilk kez farklı üniversitelerdeki gökbilimcilerimiz ulusal nitelikte bir mesleki toplantıda bir araya geliyorlardı. Bu tarihe kadar, gökbilimcilerimiz çoğunlukla birbirlerini tanımıyorlar, çalışma alanlarını bilmiyorlardı. Dilhan Hoca'nın başlattığı, bugün artık "Ulusal Astronomi Toplantıları" adı altında iki yılda bir yapılan bu bilimsel toplantılar sayesinde araştırma görevlisinden profesörüne kadar herkes birbirini ve çalışma alanını tanıyor, bilimsel işbirlikleri kuruluyor, ortak projeler yapılıyor.

Türkiye'yi Uluslararası Astronomi Birliği'nde Türk Astronomi Derneği temsil eder. Ankara'da kurulan bu derneğin başına "Türk" sözcüğü, Prof. Dr. Dilhan Eryurt'un Dernek Yönetim Kurulu Başkanı olarak yaptığı girişimler sonucu getirilmiştir. Bilindiği gibi bu öyle "kolay" bir iş değildir.

Ulusal Gözlemevi için yer seçimi çalışmalarını 1986 yılında tamamlanınca sıra seçilen yere Gözlemevi kurma çalışmalarının fiilen başlamasına gelmişti. TÜBİTAK Temel Bilimler Araştırma Grubu Yürütme Komitesi Sekreteri Prof. Dr. Dinçer Ülkü'den aldığımız bir yazıda "... bundan sonra takip edilecek yolun saptanması ve gerekli projelerin oluşturulabilmesi..." için bir "Ulusal Gözlemevi İhtisas Ko-

mitesi" oluşturulduğu bildiriliyordu. Bu komite ilk toplantısında Dilhan Hoca'yı başkan ben de sekreter seçti. Dilhan Hoca'nın başkanlığında yapılan hazırlık ve proje çalışmalarına yazık ki daha sonra, değişen TÜBİTAK üst yönetimi tarafından durduruldu. Dağılan komitenin görevini Türk Astronomi Derneği Yönetim Kurulu üstlendi. Dilhan Hoca da dernek başkanı olarak girişimlerini sürdürdü. Dilhan Hoca'nın TÜBİTAK yönetimindeki saygınlığı, ilgili bakanlıklarla iletişim kurmadaki etkinliği sayesinde, bu girişimler 1991 yılında meyvelerini verdi. Hiç unutmuyorum, 19 Temmuz 1991 de, ben İstanbul'da bir toplantıda iken, Ankara'da olan Dilhan Hoca'dan bir haber geldi; TÜBİTAK kanalıyla DPT'ye sunulmak üzere 20 Temmuz 1991'e kadar "Ulusal Gözlemevi Kurulması" için bir proje sunmamızı istiyordu. Neyse ki projemiz hazır sayılırdı ve "zamanında" yetiştirildi.

Birkaç kişisel cümle ile bu kısa yazıya son vermek istiyorum. Dilhan Hoca işinde ve mesleki ilişkilerinde titiz ve ciddidir; birinin üstlendiği görevin ya da yerine getirilmesi gereken görevlerin takipçisidir. Bu konularda bazan katıdır bile denebilir. Fakat iş dışında, sosyal ortamlarda meslektaşlarıyla ve öğrencileri ile ilişkileri sıcaktır, yumuşak ve sevecendir. Bu özellikleri ile de birleştirici olmuştur. Kendisine uzun bir ömür diliyorum.